

TESAM Akademi Dergisi

Journal of TESAM Academy

ISSN 2148-2462 / E-ISSN 2458-9217

Sol Popülizmin Avrupa'daki Geleceği: Podemos ve Syriza Bağlamında Bir İnceleme

*The Future of Left Populism in Europe: An Examination in
the Context of Podemos and Syriza*

Özet

Bu çalışma, sol popülizmin merkez Avrupa'ya sirayetini Yunanistan ve İspanya özelinde, Podemos ve Syriza hükümetleri bağlamında incelemektedir. Bu doğrultuda çalışma, tarihsel süreçte sol popülizmin iki ülkede yükselişe geçtiği ve ardından iktidarı kaybetme ile sonuçlanan süreci ele almakta, bu bağlamda sol popülizmin başarısızlığının sebeplerini sorgulamaktadır. Bu çerçevede çalışma Podemos ve Syriza'nın İspanya ve Yunanistan'da başarıya ulaşan ve kısa bir süre sonra ise düşüşe geçmesine neden olan politikalarını incelemektedir. Çalışmanın temel amacı, sol popülizmin vadettiği politikaların gerçekleştirilmesinde, partilerin iktidara geçmesi durumunda başarılı olup olmadıkları sorusunu ve dolayısıyla Avrupa'da sol popülizmin geleceğini Podemos ve Syriza örnekleri üzerinden incelemektir. Avrupa'da önemli etkilere sahip 2008 ekonomik krizinin gerek İspanya gerekse Yunanistan siyasal sistemlerinde sol popülizme hızlı bir ivme kazandırdığı görülmekle birlikte, mevcut siyasal yapıya bakıldığında iki ülkede de sol popülizmin etkisini kaybetmeye başladığı ortadadır. İspanya ve Yunanistan'da sol popülist parti ve liderlerin vadettiği ekonomik iyileşme gerçekleşmemiş, bu başarısızlık sol popülizmin yarattığı momentumun kaybolmasına neden olmuştur. Bu kapsamda çalışma, sağ popülizmin etkinliğini koruduğu Avrupa'da sol popülizmin popülerliğini kaybettiği, bununla birlikte halihazırda yaşanan ekonomik problemlerin sürmesi halinde eski etkinliğine dönme olasılığının da bulunduğu sonucuna varmıştır.

Anahtar Kelimeler: Podemos, Syriza, Sol-Popülizm, Avrupa

Abstract

This study examines the spread of left populism to central Europe in the

Vildan MEYDAN

Arş. Gör. Dr.,
Hitit Üniversitesi, İktisat Fakültesi,
Uluslararası İlişkiler Bölümü.
vildanercan1@gmail.com
ORCID : 0000-0001-8835-3465

Cilt / Issue: 11(2) 815-839
Geliş Tarihi: 27.07.2023
Kabul Tarihi: 18.01.2024

Atf: Meydan, V. (2024). Sol
Popülizmin Avrupa'daki geleceği:
Podemos ve Syriza bağlamında bir
inceleme *Tesam Akademi Dergisi*,
11(2), 815-839. <http://dx.doi.org/10.30626/tesamakademi.1211827>.

context of the Podemos and Syriza governments in Greece and Spain. In this regard, the study examines the historical process in which left populism rose in two countries and subsequently resulted in the loss of power, and in this context, questions the reasons for the failure of left populism. In this context, the study examines the policies of Podemos and Syriza, which were successful in Spain and Greece and caused their decline after a short time. The main purpose of the study is to examine the question of whether parties are successful in realizing the policies promised by left-wing populism if they come to power, and therefore the future of left-wing populism in Europe through the examples of Podemos and Syriza. Although it is seen that the 2008 economic crisis, which had significant effects in Europe, gave a rapid acceleration to left populism in the political systems of both Spain and Greece, when looking at the current political structure, it is obvious that left populism has begun to lose its influence in both countries. The economic recovery promised by left populist parties and leaders in Spain and Greece did not materialize, and this failure caused the momentum created by left populism to disappear. In this context, the study concluded that left-wing populism has lost its popularity in Europe, where right-wing populism maintains its effectiveness, but there is a possibility of returning to its former effectiveness if the current economic problems continue.

Keywords: Podemos, Syriza, Left Wing Populism, Europe

Extended Abstract

Although Podemos and Syriza are left wing populist parties in different countries, they draw attention in terms of the similarity of the processes they went through in their countries. So much so that both parties attracted attention with the left populist discourses they adopted as of their establishments, and caught the trend of increasing their votes in a short time. When we look at it, it is seen that the period when both Podemos and Syriza started to stand out in central Europe paralleled the 2008 economic crisis process.

The most important movement that paved the way for the formation of Podemos in Spain was the 15M movement, which protested the 2008 economic crisis. The 15M movement, which criticizes not only economic problems but also the political system, was embodied in Spanish politics with Podemos. In addition to the economic problems, the party used a critical discourse against the political elite that has become chronic in the country, and presented the Podemos party as a solution to the problems in the country. This assertive output of Podemos was also reflected in the elections, making it the third largest party in the parliament in a

short time. Iglesias' charismatic authority also played a big part in all this success.

A similar success to Podemos in Spain was achieved by Syriza in Greece, and Greece joined the public criticizing the unsuccessful performance of their administrations during the 2008 economic crisis. As a matter of fact, Greece is one of the European countries most affected by the crisis and had to get help from the IMF. In all this political atmosphere, Syriza achieved a significant rise in a short time despite its establishment in 2004, and the left populist discourses it used were effective in this rise. So much so that Syriza promised the economic recovery of the disadvantaged majority against the wealth and prosperity of the elite in the country.

However, the failure of the two parties came to light when they came to power. Syriza's success, which peaked when it came to power in 2015, declined at the same rate, resulting in defeat in the 2019 and 2023 elections. Likewise, Podemos displayed an unsuccessful administration as a partner in the coalition established with the Labor Party in 2019, and this process resulted in the resignation of party leader Iglesias.

While poor economic management policies, such as the large budget allocated to the military, were instrumental in Podemos's failure, Syriza also failed expectations of an alternative exit for an economic recovery when it resorted to an international debt bailout package shortly after taking office. The examples of Podemos and Syriza show that the power of discourse and charismatic authority alone are not enough for left populist parties to be successful, but rather an effective and planned administration is required to achieve the promised economic recovery. On the other hand, it is seen that left populist parties tend to use this whole process as a tool to come to power by touching the sensitive points of the society and using populist discourses rather than effective economic management.

This rapid decline of Syriza and Podemos brings to mind the question of what the future of left populism will be in Europe. It seems that the momentum gained by left populism between 2012 and 2018 is largely a reflection of the 2008 economic crisis, and the emphasis of the people's troubles at that time with a strong populist discourse brought about a rapid increase in the votes of these parties in the country where they are located in the following elections. However, the fact that the promises were far from being implemented and the people's expectations remained largely unfulfilled in the past period caused the left populist

parties to lose the momentum they had rapidly gained. On the other hand, another point that draws attention is that, contrary to left-wing populism, right-wing populism is evident, as seen in the examples of Hungary and the Netherlands.

Based on all these points, it can be seen that left-wing populist parties show an equally rapid rise and fall, in other words, they "go out like a straw flame". Therefore, one of the main findings of the study is that left-wing populism has lost its effectiveness in Europe, where right-wing populism continues to dominate, but there is a possibility of returning to its former effectiveness due to the economic problems.

Popülizm Tanımı ve Sağ Popülizm-Sol Popülizm Ayrımı

Her geçen gün gerek basında, gerekse akademik literatürde daha sık söz edilmesine rağmen, popülizm kavramına dair net bir tanımdan söz edilmesi oldukça zordur. Genel olarak popülizmi demokratik değerler üzerinde yükselen, belirli bir düşman inşasını öngören, anayasal liberalizm karşıtı bir siyasi duruş olarak nitelendirmek mümkündür. Pappas'ın tanımı ile belirtmek gerekirse, popülizm, kısa vadede demokratik olabilir, fakat liberal değildir. Bu doğrultuda Pappas, demokrasilerde popülizmin, siyasal liberalizm karşıtı olduğunu şu üç karakteristik ile ifade eder: toplumun temel olarak iki sınıfa bölünmesi, ara bulucu ve ılımlı politikadan ziyade kutuplaştırıcı politikanın önde tutulması, kişisel olmayan kurumlar ve hukukun üstünlüğünden ziyade kişisel otoritenin tercih edilmesi (Pappas, 2013, ss. 2-3).

Canovan'a göre popülizm temel olarak; gücün kurulu yapısı ve toplumun baskın fikir ve değerlerine karşılık halka başvurudur (Canovan, 1999, s.3). Popülizmde toplumun homojen ve düşman iki sınıfa bölünmesi, temel olarak "saf halkın", "yozlaşmış elitlerden" ayrılığını ve siyasetin de halkın genel iradesinin bir ifadesi olması gerektiğini ifade eder (Mudde, 2004, s. 543). Dolayısıyla popülizmin temel olarak, halkın genel iradesi fikrine ağırlık vererek gücü tekrar halka vermeyi amaçlamaktadır. Halk ve elit arasındaki düşmanca ayrılığın bir sebebi ise elitlerin kendi çıkarlarını daima ön planda tuttukları düşüncesidir. Dolayısıyla "söylem", popülizmin güç kaynağını oluşturmaktadır. Çünkü halkta oluşan bu sınıfsal ayrım, çoğu oranda söylem üzerinden şekillendirilmektedir.

Popülizmde temel olarak toplumun kutuplaştırılması, bir düşman inşası açısından oldukça önemlidir. Bu kutuplaştırma iyi-kötü, ezen-ezilen, sömüren-sömürülen gibi farklı tiplerde olabilir. Temel olarak popülizmin bu kutuplaştırma üzerinden güçlenmesinde, demokrasinin temel düşüncelerinin inkârının yattığı söylenebilir. Zira popülizm; hukukun üstünlüğü, bireylerin eşit ve özgür insanlar olması gibi demokratik düşünceleri ikinci planda tutar. Popülizmde daha çok karizmatik otoritenin önemli olduğu söylenebilir.

Kurumların reddedilmesi karizmatik liderler ortaya çıkarır ki bu durum popülizmin önemli bir parçasıdır. Bu tarz liderlik ise, taraftarların bir arada tutulması ve ortak bir kimlik oluşturmayı sağlaması sebebiyle öne çıkmaktadır (Zarzajelos, 2016, s. 186). Aksi durumda popülist partinin başarısı da oldukça zor olacaktır. Karizmatik otoritenin partideki yadsınamaz önemi, Weber tarafından da belirtilmiştir. Nitekim Weber, karizmatik liderlerin etkili olduğu partilerde, liderin demagojik yönünün,

seçimler sırasında partilerinin oylarının artmasını sağlayacağı ve bu sayede partiye güç kazandıracığı beklentisinin olduğunu belirtmektedir. (Weber, 1946, s. 103) Karizmatik otorite ayrıca, popülizmin toplumda yaratmış olduğu bölünmelerin sağlanması yönünde önemli bir araç olacaktır.

Popülizmin tanımı ve genel özelliklerinden sonra, sağ ve sol popülizm ayrımını yapmak gerekmektedir. Sağ ve sol popülizmde belirleyici olan temel ayrım, halkın karşısında bulunan sınıfın niteliğidir. Sağ popülizm, daha çok halkın temsilini amaçlarken halkı sürekli olarak dost-düşman karşıtlığı temelinde tanımlamakta; dolayısıyla toplum, halk ve düşmanları (göçmenler, yabancılar, elitler vs.) şeklinde inşa edilirken, temsil siyaset noktasında bu halkın isteklerinin dile getirilmesi, yansıtılması ya da inşa edilmesi amaçlanmaktadır. (Yılmaz, 2017, s. 45) Öte yandan sol popülizm ise halkı daha çok çalışan sınıfın burjuvazi eliti tarafından sömürülmesi gibi sosyoekonomik açıdan tanımlamaktadır. Sağ popülizmin ise, sol popülizm aksine halkı tanımlarken etnik milli kimliğini kullanmaktadır (Abts ve Rummens, 2007, s. 409). Dolayısıyla sağ popülizmin söylemlerinde sıkça göçmenler, azınlıklar gibi konulara odaklanıldığı görülürken sol popülizmde zengin, oligark ya da global kapitalistlerin karşısında yer aldığı görülmektedir.

Sol popülist partiler, halkı daha çok ekonomik sınıf temelinde tanımlama yoluna giderken, sağ popülist partiler ise kültürel, milliyetçi temelde tanımlamayı tercih etmektedir. Dolayısıyla sol popülist partiler ekonomik temelli eleştirilerde bulunmakla birlikte proletarya sınıfından olan halkı sömüren kapitalistlerden koruma amacı taşımaktadır. Sağ popülist partiler ise, milliyetçiliği öne çıkarmakta ve “milleti diğerlerinden koruma” amacı taşımaktadır. Dolayısıyla sol popülizm, sağ popülizme nazaran daha az dışlayıcı, ya da bir diğer deyişle daha kapsayıcı bir görüntü çizmektedir (Huber ve Schimpf, 2017, s. 148).

Popülizm-Demokrasi İlişkisi Tartışmaları

Popülizmin tanımından sonra popülizm ile demokrasi arasındaki ilişki de başka bir tartışma konusu oluşturmaktadır. Nitekim Urbinati, popülizmdeki iyi ile kötü ayrımının, Aristo tarafından Antik Yunan üzerinde örneklendirildiğini belirtmektedir. Buna göre Cleisthenes bir elit olmasına rağmen iyi bir demagog olarak tiranlığın yıkılmasının ardından Atina'ya daha demokratik bir anayasa vermiştir. Bunun tersine Peisistratus ise halkın güçlü bir destekleyicisi ününe sahip görünerek asil tiran olma maskesini gizlemektedir. Bu noktada Peisistratus ekonomik sıkıntılar ve sosyal hoşnutsuzluğun bulunduğu demokratik bir toplumda

ortaya çıkan popülist bir liderin klasik bir örneğini oluşturmaktadır. (Urbinati, 1998, s. 112)

Urbinati'nin demokrasi ve popülizm ilişkisi üzerine belirttiği diğer önemli fikri ise popülizmin demokratik ya da yarı demokratik bir toplumda ortaya çıkması halinde, toplumu anti demokratik hale getireceği fikridir. Urbinati bu noktada Batı Avrupa'nın iyi bir örnek oluşturduğunu belirtmiş, popülizmin sadece ortaya çıktığı toplumun demokratik olmaması durumunda demokratik bir rol oynayacağını belirtmiştir. (1998, s. 113) Popülist partiler, iktidara gelirken demokratik kurumların avantajlarından oldukça faydalanmaktadırlar. Fakat seçim kazanmış olmaları, siyasal projelerine otomatik olarak demokratik meşruiyet kazandırmamaktadır. Nitekim seçimleri dürüst yollar ile kazanmış olsalar bile, seçim sonrası direkt olarak muhaliflere karşı, sözde halk adına, demokrasinin kurumsal mekanizmaları ile uğraşmaya başlarlar. Kısacası popülizm, demokrasiyi tahrif eder. (Müller, 2000 ss. 74-75)

Demokrasi ve popülizm arasındaki ilişkiye bir diğer açıdan yorum, Mouffe'un demokrasi tanımından hareketle yapılabilir. Mouffe demokrasiyi iki yönlü olarak tanımlamıştır: bir yanda hukukun üstünlüğü, insan hakları gibi özelliklerinin öne çıktığı liberal yönü; diğer tarafta ise temel fikirleri eşitlik, halk egemenliği olan demokratik yönü. (2000 ss. 2-3) Popülizm, bu demokrasi tanımının demokratik yönü ve temel fikirleri ile ilgilenmektedir. Demokrasinin liberal yönünü genelde göz ardı etme eğiliminde olan popülist partiler, liberal demokrasinin bulunduğu bir ülkede iktidara geldiği takdirde doğal olarak demokrasinin liberal yönü için ciddi bir tehdit oluşturacaklardır. Bu nedenle popülist ideolojinin, çoğunluk kuralı ya da referandum gibi demokrasinin doğrudan kalıpları ile ilgilendiği görülmektedir. (Abts ve Rummens, 2007, s. 408)

Popülizm aslında bir pro-demokrasidir, fakat aynı zamanda anti-liberal demokrasidir. Bir taraftan halk egemenliği ve çoğunluk kuralını desteklerken, diğer taraftan çoğulculuğu ve azınlık haklarını reddetme yoluna gider. Avrupa bağlamında ele alındığında ise popülizm, demokratik olmayan liberalizm tarafından oluşturulan problemlere verilen illiberal demokratik yanıtlar olarak tanımlanabilir. (Mudde, 2017, s. 67) Tüm bu noktalardan hareketle popülist demokrasi, demokratiktir; fakat az ya da çok ölçüde illiberaldir. (Pappas, 2013, s. 4)

Popülizmin İspanya ve Yunanistan'da gelişme süreçlerini incelemeden önce popülizm ve illiberalizm arasındaki ilişkinin daha net anlaşılabilmesi için, Fareed Zakaria'nın illiberal demokrasi kavramına da kısaca değinmek yerinde olacaktır. Zakaria, " The Rise of Illiberal Democracy"

isimli makalesinde, Mouffe'un demokrasi tanımında kullandığı ayrıma benzer bir ayırmada bulunmuş; demokrasi ve anayasal liberalizm ayrımını işaret etmiştir. Demokrasiyi eşit ve adil seçimler gibi kavramlarla tanımlarken, anayasal liberalizmi hukukun üstünlüğü, güçler ayrılığı, temel özgürlüklerin korunması olarak tanımlayan Zakaria; demokrasi ve anayasal liberalizmin birleşiminin liberal demokrasiyi işaret ettiğini belirtmektedir. (Zakaria, 1997, s. 22)

Zakaria'nın Illiberal Democracy kavramından hareketle yazarlar popülizm-liberalizm ilişkisine farklı yorumlar getirmişlerdir. Müller, popülizmi "son derece illiberal ve temsili demokrasinin, demokratik olmayan anlayışı" olarak nitelendirirken (2014, s. 484), Mudde ise popülizmin, Zakaria'nın illiberal demokrasi kavramının bir türü olarak nitelendirmektedir. (2004, s. 561) Öte yandan Krastev ise "popülizm antiliberaldir, fakat antidemokratik değildir" görüşünde bulunmuştur. (2007, s. 60) Görüldüğü üzere yazarların tümü popülizmin illiberal olduğunda birleşirken, demokratik olması kısmında görüş ayrılığı yaşamaktadır. (Moffit, 2017, s. 113)

İspanya'da Demokrasiye Geçiş: Öncesi ve Sonrası

İspanya'da demokrasiye geçişi sağlayan en önemli gelişme, 1975 yılında Franco'nun ölümü olup, bu tarihe kadar İspanya'da otoriter rejimin hâkimiyeti bulunmaktadır. Nitekim Franco'nun ölümünden bir yıl sonra geçirilen Siyasal Reform Yasası ile halk egemenliği, genel oy hakkı, siyasal çoğulculuk gibi demokrasi ilkeleriyle Franco dönemine ait kurumların kaldırılması gibi önemli kararlar alınmış, kısacası İspanya'da otoriterlikten demokrasiye geçişin adımı atılmıştır (Edles, 1998, s. 6).

Demokrasi yolundaki bu önemli ilk adımın ardından İspanya, hızla demokrasiye geçişini sürdürmüş, 1977'de ilk demokratik seçimini gerçekleştirmiştir. Seçimlere %79'luk bir oy ile katılım sağlayan İspanya halkı da demokrasiye olan isteklerini böylece kanıtlamışlardır. Ayrıca bu yüksek katılım oranı, ilk seçimin meşruluğunu da artırmıştır. Bunu, 1978 yılında oluşturulan Anayasa izlemiştir (Powell, 2016 ss. 46-48). İspanya için demokratikleşme hareketinin belki de en önemli adımı ise 1986 yılında Avrupa Birliği'ne üye olmasıyla gerçekleşmiştir.

2008 yılında tüm dünyayı etkileyen ekonomik kriz, İspanya'da da olumsuz etkiler yaratmıştır. Kriz sonrası ekonomik düzelmeyi hedefleyen PP hükümeti, krizden yaklaşık 2 yıl sonra kemer sıkma politikalarını uygulamaya koymak durumunda kalmıştır. Fakat kemer sıkma politikası da ekonomide beklenen büyümeyi gerçekleştirilmemiş, aksine işsizlik

oranları yıldan yıla artmaya başlamıştır. 2007 yılında %8 olan işsizlik oranı, 2009 sonunda %19'a 2011 ortasında %20,7'ye ulaşmış, 2014'te ise %25 gibi büyük bir oranı bulmuştur. (Özdemir, 2017, s. 242) İspanya halkı, yaşanan tüm bu ekonomik sıkıntılar sonrasında, uygulanan politikalara karşı tepki göstermeye başlamış, 15 M hareketine giden süreç, bu şekilde başlamıştır.

Podemos'un Oluşumuna Zemin Hazırlayan Süreç: 15 M Hareketi

İspanya 2008 krizinin ardından boğuştuğu ekonomik krizler sonrası kitlelerin tepkisine sahne olmuştur. 15 Mayıs 2011'de Madrid meydanında hükümeti protesto etmeye başlayan kitle, gün geçtikçe büyümüş, ortaya çıktığı tarihin adını alarak 15 M hareketine dönüşmüştür. Mottosu, " Biz politikacı ve bankacıların elindeki mal değiliz" olan 15 M hareketi kapsamında çeşitli suçlamaların ardından Madrid meydanında kamp yapmaya başlayan kitle gittikçe büyümüştür. Hatta bu büyüme bir kartopu etkisi yaratmıştır: daha fazla insanı ve şehri etkilemiş, vatandaş meclisleri kurulmuş, çeşitli komiteler ve çalışma grupları oluşturulmuştur. (Rendules ve Sola, 2018, s. 32)

15 M hareketi aracılığı ile kitleler ekonomik sıkıntıların yanı sıra politik sorunları da dile getirmeye başlamışlardır. Özellikle İspanya'nın iki partili sistemine tepkiler gelmekte, insanlar daha fazla siyasal katılımın gerçekleşmesi, çok partili sistemin genişletilmesi gerektiğinin altını çizmekteydiler. 15 M Hareketi aslında boğulma duygusunun, tükenmekte olan demokrasi ve maddesel yoksullaşmanın dile getirilmesidir. Dolayısıyla çoğunluğun siyasal ve finansal elite karşı konumlanması, siyasal oligarşinin krize dair hesap vermeye çağırılması gibi siyasal bir sağduyu oluşturulması amaçlanmıştır. Hareketin öncüleri, " gerçek bir demokrasi" kurulabilmesi amacıyla demokratik hükümet üzerinde etkili etkin kontrol talep etmekteydiler. (Kioupkiolis, 2016, s. 101) Kısacası 15M Hareketi, muhafazakar bir tepki olarak doğmuştur: vatandaşlar kazanılmış haklarını kaybetmemek için protestolar düzenlemiş, elitlerin hukuk üzerinde konumlanmadığı bir düzen isteğinde bulunmuşlardır. (Errejón ve Mouffe, 2016, s. 73)

15 M Hareketi, genel olarak iki eksende şekillenmektedir: siyasal sistemin eleştirisi (yozlaşma, şeffaflık, duyarlılık vs.) ve ekonomik sistemin eleştirisi: (finans, eşitsizlik, bütçe kısıtlamaları vs.) (Rendueles ve Sola, 2018, s. 33) Dolayısıyla 15M hareketi, hükümetin ekonomik ve siyasal alandaki başarısızlıkları sonucunda halkın tepki ve taleplerinin bir dışavurumu olarak tezahür etmiş olup, zamanla toplumun tüm kesimlerine yayılmış, komite ve çalışma gruplarına ilham olan bir hareket olmuştur.

Bu durumun bir örneğini de Podemos Partisi oluşturmaktadır. Halkın başta ekonomik olmak üzere siyasal elite karşı siyasal haklar konusunda da tepkileri oluşmuş, siyasal ve finansal elit sert şekilde eleştirilmiştir.

2011 yılında halkın gerek ekonomik, gerekse siyasi anlamda yaşadığı memnuniyetsizlik sonucu başlattığı 15M hareketi, aynı yıl yapılan seçimlere de yansımıştır. Nitekim 20 Kasım 2011’de yapılan seçimlerde iktidarın değiştiği görülmüş, PP, PSOE’nin yedi yıllık yönetimine son vermiştir. (Martín ve Urquizu-Sancho,2012, s. 347) İspanya’nın demokrasiye geçişinden beri siyaseti domine eden bu iki parti arasında yaşanan yönetim değişikliği, 15M hareketi ile başlayan tepkileri dindirmemiştir. Nitekim bu hareketin dile getirdiği bir sorun da politik yozlaşma idi. Halk, yıllardır yönetimin iki parti arasında sınırlı kalmasına tepki göstermeye devam etti. Bu durum, Podemos partisinin kuruluşunu da beraberinde getirdi.

2014 yılı Mart ayında kurulan Podemos partisi, anlamı itibariyle de kuruluş sebebinin öne çıkarma amacındadır. “Yapabiliriz” anlamına gelen Podemos Partisi, bu sayede sistemin sorunlarına çözüm bulmayı, en başta sistemdeki ikiliğe problemlere çözüm bulmayı hedeflemektedir. Parti, kurulmasından 4 ay sonrası gibi kısa bir sürede Avrupa Parlamentosu seçimine girmiş olmasına rağmen, %8’lik bir oy alarak Avrupa Parlamentosu’na 5 vekil göndermeyi başarmıştır (Özdemir, 2017, s. 243). İlk seçimlerde elde ettiği ivmeyi diğer seçimlerde de sürdüren Podemos Partisi, Mayıs 2015’teki seçimlere diğer sol partilerle katılmayı tercih etmiştir. Aynı yılın Aralık ayında gerçekleşen genel seçimlerde ise Podemos, iktidardaki PP, ve ardından gelen PSOE partilerinin ardından % 20,66’lık bir oy alarak üçüncü parti olarak büyük bir başarı elde etmiştir. (Medina ve Correa, 2016, s. 414) Podemos’un bu başarısı, demokrasiye geçişinden beri iki partinin domine ettiği İspanya siyasetinin değişmeye başladığının ve iki parti hegemonyasının kırılmaya başladığının göstergesi olmuştur.

Tablo 1

İspanya'daki 2014-2016 yılları arasındaki seçimlerde PP,PSOE,Podemos Partilerinin oy oranları²

Seçimler	PP (People's Party - Halk Partisi)	PSOE (İspanyol Sosyalist İşçi Partisi)	Podemos	Ciudadanos (Citizens)
Avrupa parlamentosu seçimleri (Mayıs 2014)	26.06	23	7.97	3.16
Endülüs Belediye Seçimleri (Mart 2015)	26.76	35.43	14.84	9.28
Bölgesel seçimler – Madrid	33.1	25.44	18.59	12.14
Bölgesel seçimler – Valencia	26.25	20.3	11.23	12.31
Yerel Seçimler – Madrid	34.55	15.28	31.85	11.41
Yerel seçimler – Barcelona	8.7	9.63	25.21	11.05
Yerel seçimler – Valencia	25.71	14.07	9.81	15.38
Yerel seçimler –Seville	33.08	32.14	9.01	9.03
Yerel seçimler – Zaragoza	26.88	18.65	24.57	12.29
Katalonya Seçimleri (Eylül 2015)	8.5	12.74	8.94	17.93

Podemos, parti olarak kurulması ve seçimlerdeki başarısını nasıl kazanmıştır ve bu süreçte hangi politikaları izlemiştir? Bu noktada sol popülist bir parti olan Podemos'un karizmatik liderlik unsurunu hatırı sayılır oranda kullandığını belirtmek gerekir. Nitekim Podemos, medyadaki başarısının önemli bir kısmını Pablo İglesias'ın o dönemde önemli bir TV figürü olarak ortaya çıkmasına borçludur. İglesias, TV'de ortaya koyduğu eleştirel söylemleri ile önemli bir başarı yakalamıştır: çok orijinal olmayan, fakat anlaşılır, etkili, gerçekçi. (Rendueles ve Sola, 2018, s. 34) Nitekim 2014 yılından başlayarak Pablo İglesias çeşitli politik tartışma programlarının düzenli misafiri olmuştur (Garcia, 2016, s. 86). Bu programlar aracılığı ile İglesias, söylemlerinin halk üzerinde etki bırakmasını amaçlamıştır. İglesias'ın medyada yürüttüğü bu strateji,

1 Bkz. Guillermo López García, "A Spanish "Yes, We Can!" Against The Two-Party System, s. The Development Of Political Party Podemos", *Anali*, 13(1), 2016, p. 95

Podemos partisinin yüzü olarak oy veren halkta önemli bir etki bırakması açısından önemli bir noktadır. Bu açıdan Podemos, popülizmin karizmatik otorite unsurunu oldukça etkili kullanmıştır. Diğer bir deyişle medya, özellikle de tv, Podemos'un parti olarak temel argümanlarını halka aktarmaları açısından önemli bir araçtır.

Podemos, İspanya'nın demokrasiye geçişini sağlayan 1978 anayasasını reddetmektedir. Bunu yaparken öne sürdüğü temel argüman ise toplumun çoğu kesiminin üzerinde uzlaşarak oluşturduğu 1978 anayasasının bir reform sonucu olduğu ve ilgili anayasanın, Franco diktatörlüğünün bir devamı olduğudur. Bu argümanını desteklemek için ise Podemos, İspanya'nın Katalonya gibi ayrılıkçı bölgeleri ile yakın ilişkiler geliştirmiştir. (Zarzajelos, 2016, s. 187)

Podemos'un söylemlerinin ana noktası, popülizmin temel unsuru olan toplumun iki kutba bölünmesi üzerinden şekillenmiştir: sosyal çoğunluk ve ayrıcalıklı azınlık arasındaki düşmanlık. Sosyal çoğunluk, halkın yoksulluk çeken ve elitler tarafından işgal edilmiş olan demokrasiden yoksun bırakılmış kısmı iken; toplumun bu çoğunluğu oluşturan kısmının istekleri yalnızca demokratik değil, hükümetin uygulamakta olduğu neo liberal politikalar ve ekonomik krizi de içerir: sosyal koruma, sağlık, eğitim, barınma, adaletsiz borcun iptali, zenginlik politikalarına son verilmesi, halk egemenliğinin yeniden düzenlenmesi (Kioupkiolis, 2016, s. 103). Tüm bunlara ek olarak parti, söyleminin merkezine "halk egemenliğinin yeniden tesisi" vaadini yerleştirmiş ve dezavantajlı durumda olan "la gente" ile yozlaşmış iki partili sistem olarak "la casta" arasında keskin sınırlar inşa etmiştir (Venizelos ve Stavrakakis, 2022, s. 296). Kısacası İspanya'da halkın ve Podemos'un dile getirdiği söylemler sağ popülizm gibi göçmen karşıtlığı ve devletin siyasal politikalarının eleştirilmesi değil, daha ağırlıklı olarak ekonomik problemleri içermektedir. Nitekim 15 M hareketi ve dolayısıyla Podemos'un kurulmasına dek geçirilen sıkıntılı süreç de 2008 krizi başta olmak üzere ekonomik problemlerden kaynaklanmaktadır. Halk, ekonomik gücü elinde tutan eliti eleştirmektedir. Podemos da bu ezilen halk ve sömüren elit ayrılığını ustalıklı kullanmıştır.

Yunanistan: Demokrasinin Konsolidasyonu ve Syriza

Yunanistan'ı yedi senedir yöneten askeri diktatörlük rejimi, eksiklik ve yetersizlikleri nedeniyle Kasım 1973'te Atina'daki Politeknik Okulu öğrencilerinin başlattığı ayaklanma sonucu sarsılmış, 1974'te yıkılmıştır. 23 Haziran 1974'te bir tarafta ordu liderleri, diğer tarafta öne çıkan politikacılar ile yapılan toplantıda kriz görüşülmüş, Konstantin Karamanlis'ten

demokratik aşamaya geçişte yönetimi devralması istenmiştir. (Pappas, 1998 ss.27-28) Böylece 1974 yılı itibari ile Yunanistan'da otoriter rejim yerine demokrasiye geçiş süreci başlamıştır. 8 Aralık 1974'te yapılan referandum ile monarşi kaldırılmış, 11 Haziran 1975 itibari ile yeni anayasa ilan edilmiştir (Grigoriadis, 2018, s. 18). İlan edilen bu anayasa ise çoğu demokratik ve liberal hakkı içeren maddelere sahip olmakla birlikte, demokrasiye geçişinden hemen sonra Yunanistan'da Avrupa Birliği hedefi doğrultusunda çalışmalar da başlamıştır.

1974 yılı itibari ile Yunanistan'da üç kutupta birer parti tarafından temsil edilmekteydi. Sağda Yeni Demokrasi solda Yunan Komünist Partisi ve merkezde ise Center Union - New Forces Party. (Pappas, 2013, s. 7) Merkez partiye ise daha sonra PASOK partisi katılmıştır. Liberal ilkelere sahip olan Karamanlis ve partisi Yeni Demokrasi'nin tersine PASOK, popülist özellikler göstermekteydi. Öyle ki, Papandreou liderliğindeki parti, Yunan toplumunu ayrıcalıksız çoğunluk ile dış ve iç tekelleri temsil eden ayrıcalıklı oligarşiler olarak ikiye ayırmıştı (Mavrogordatos, 1984, s. 160). Merkezdeki partinin başarısızlığını iyi kullanan PASOK, bu boşluğu kısa sürede doldurmuş, kısa sürede Yeni Demokrasi'nin rakibi durumuna gelmiştir. 1981 yılı itibari ile yönetime gelen PASOK partisi, lideri Papandreou'nun karizmatik otoritesini hatırı sayılır şekilde kullanmıştır. Toplumunu ikiye bölmekle beraber Papandreou'nun parti önüne geçen etkisi, sadece 7 yılda partinin oylarını üç katından fazla artırarak iktidara gelmesini sağlamıştır. ³

Papandreou henüz yeni olan Yunan demokrasisinin liberal temellerine saldırmış, meşruluğunu sorgulamış ve hedeflerini reddetmiştir. Karamanlis'in liberal politikasına taban tabana zıt bir politika yürüten Papandreou ayrıca Yeni Demokrasi Partisi ile kesinlikle uyuşmaz bir görüntü çizmekteydi. (Pappas, 2017, s. 10)

Papandreou'nun ölümünün ardından gerek PASOK içerisinde Papandreou'dan sonra gelen isimler tarafından, gerekse Yeni Demokrasi Partisi'nde Karamanlis ardından gelen isimler tarafından liberalleşme adımları atılmıştır. Avrupa Birliği ve NATO üyeliği bağlamında ülkede gerek kurumlar, gerekse ekonomik açıdan bir modernleşme ve liberalleşme hareketleri görülmeye başlanmıştır. Bu bağlamda Papandreou'nun ardından partiye başkanlık yapan Costas Simitis yönetimi altında parti, 1996 ve 2000 yılları arasında iki seçim daha kazanmış, fakat parti içinden Simitis'e partinin popülist yapısına dönülmesi baskısı yapılmıştır. Nitekim

3 Pasok partisi kurulduğu 1974 yılındaki seçimlerde 13,6, 1977 seçimlerinde 25,3 olan oyunu 1981 yılında 48,1'e getirmeyi başarmıştır. Bkz. Mavrogordatos, "The Greek Party System." . p. 157

PASOK, popülist bir parti olarak kalmış ve yozlaşma ve başarısızlık ile birlikte 2004 yılında yönetimi kaybetmesine neden olmuştur (Pappas, 2017, s. 16).

2004 yılında PASOK'un başarısızlığının ardından yönetimi devralan Yeni Demokrasi, Kostas Karamanlis başkanlığı altında, kuruluşuna yön veren liberal ilkelere tamamen zıt şekilde davranarak partinin siyasal liberalist ilkelerini partiden uzaklaştırmış, tamamen popülist bir söylem kullanarak PASOK'un plütokrasisine ve halkın parasını savuran yöneten elite karşı halkı savunacağını belirtmiş, kurumlara saygısız bir tutum sergilemiştir (Pappas, 2014 ss. 35-36). Dolayısıyla gerek PASOK gerekse Yeni Demokrasi Partilerinden zaman zaman liberalleşmeye dönüş adına çeşitli adımlar atılmaya çalışılsa da PASOK Partisi'nin 1981 yılında göreve gelmesinden sonra uzun bir süre boyunca Yunanistan popülizmin etkisi altında kalmıştır. Kısacası 1981 yılından 2009 yılına dek geçen süre boyunca Yunanistan'ın bir popülist demokrasi olduğu söylenebilir. Nitekim bu dönemde gerek iktidar partisi, gerekse muhalefet partisi (Yeni Demokrasi ve PASOK) popülizm etkisi altındadır. Ve bu süreç boyunca Yunanistan'da patronaj ilişkileri hâkimdir (Pappas, 2013, s. 37).

2008 yılında küresel çapta yaşanan ekonomik kriz, tüm Avrupa'yı etkisi altına almış durumda olup, bu krizden en çok etkilenen ülkelerin başında ise Yunanistan gelmektedir. Nitekim bu dönemde borçlarını ödemekte zorlanan ülke, Avrupa Birliği ve IMF gibi kurumlardan yardım almak durumunda kalmıştır. 2004 seçimleri sırasında kurulmuş olan Syriza partisi, 2008 seçimlerinin de etkisiyle oylarını hatırı sayılır miktarda artırmıştır. 2004 yılında 3.3 gibi bir oy oranına sahip olan parti, 2012 yılında 26.9 oy oranı yakalamıştır (Pappas, 2014, s. 100). 2008 krizinde başarısız bir görünüm sergileyen yönetimlerine karşı halkın öfkesi, artan işsizlik oranları, yoksulluk gibi etmenler, Syriza'nın, Avrupa'da ortaya çıkan diğer sol popülist partiler gibi hızlı bir başarı yakalamasını sağlamıştır. Nitekim bu partiler, ortaya çıktıkları ekonomik kriz döneminin ülke halkında yarattığı krizi fırsata çevirmekte oldukça başarılı olmuşlardır. Syriza Partisi yetkilileri de diğer burjuvazi partilerinin üzerinde durmadığı konulara değinmekte oldukça başarılı olmuşlardır: işsizlik ile yüzleşme, borçları azaltılması gerekliliği gibi ekonomik problemler üzerinde durulmuştur (Mavrozacharakis, Kotroyannos ve Tzagkarakis, 2017, s. 46).

Tablo 2

2009-2012 Yılları Arası Yunanistan Seçim Sonuçları⁴

	7 Ekim 2009	6 Mayıs 2012	17 Haziran 2012
ND	33,5	18,9	29,7
PASOK	43,9	13,2	12,3
SYRIZA	4,6	16,8	26,9
ANEL	-	10,6	7,5
GD	-	7,0	6,9
DIMAR	-	6,1	6,3
KKE	7,5	8,5	4,5
LAOS	5,6	2,9	1,6
Diğer	4,9	16,0	4,3

Syriza, parti olarak seçimlerdeki başarısını ülkedeki elit kesimin zenginlik ve refahına karşı insanlara ekonomik iyileşme vaat etmesi ile kazanmıştır. Diğer bir etmen ise Yunanistan'da popülizmin ilk örneğini oluşturan PASOK'un parti olarak eski gücünü ve etkinliğini yitirmesi olmuştur. Partinin asıl amacı Yunanistan'a hâkim olan iki parti sistemini yıkararak bir halk birliği oluşturmak ve kemer sıkma ve neo liberal politikalarının kaldırılmasına zemin hazırlamaktı. Popülizmin kutuplaştırıcı söylemini Syriza'da görmek mümkündür. Nitekim partinin Mayıs 2012 seçimleri için kullandığı sloganlardan biri " Onlar biz olmadan karar verdiler, biz de onlarsız devam edeceğiz" ve " Ya biz, ya onlar. Beraber onları devirebiliriz." (Kiopkolis ve Katsambekis, 2018 ss. 207-208) Görüldüğü üzere, popülizmin "biz" ve "onlar" kutuplaştırması, Syriza'nın sloganlarında gayet belirgindir. Syriza'nın biz olarak nitelendirdiği ekonomik krizin sıkıntılarını yaşayan halk iken, onlar olarak nitelendirdiği kesim ise refah içerisinde yaşayan elit kesimdir. Bu söylemler ile Syriza, krizden faydalanan elit kesim ile halk arasında keskin bir ayrım yaratmaktadır. Tüm bu sol popülizmin söylem gücü seçimlere de yansımış, 2015 Yunanistan genel seçimlerinde Syriza'nın %36'lık bir oy alarak ANEL ile 2019 yılına dek ittifak hükümeti kurmasını beraberinde getirmiştir.

Syriza'nın dikkat çektiği bir nokta ise göçmenlere yönelik tutumu olmuştur. Nitekim Avrupa Birliği ülkelerine geçiş yolunda önemli bir geçiş noktası oluşturan Yunanistan için göçmenler konusu uzun süredir gündemi meşgul etmekteydi. Syriza öncesi Yunan hükümetlerinin

4 Ayrıntılı Bilgi için Bkz. Takis S. Pappas, *Populism and Crisis Politics in Greece*, p.100

göçmenlere dair tutumu genel olarak her geçen yıl yükselen göçmen akışını durdurmaya yönelik olmuştur. Bu doğrultuda Yunan hükümeti, göçmenlerin Yunanistan'a geçerken sık kullandığı noktalarda polis denetim noktaları oluşturmuş, yine bu noktalarda dikenli teller inşa etmiştir. Ayrıca göçmenlerin sınır dışı edilmeleri için gözaltı noktaları kurulmuş, Yunan hükümetinin bu uygulamaları zaman zaman Avrupa Birliği'nden eleştiri gelmesine neden olmuştur. (Nestoras, 2015, s. 9)

Syriza'nın göreve geldiği 2015 yılı itibariyle Yunanistan'ın göçmenlere yönelik tutumu tamamen tersine dönmüştür. Nitekim Syriza, göçmenler problemini "neo liberal, kapitalist küreselleşmenin bir sonucu" olarak görmüş ve bu sürecin savaş mağdurları yarattığını, insanları yaşamak için gereken temel ihtiyaçlardan mahrum bıraktığını belirtmiştir. Bu ifadelerle Syriza, göçmenler konusunu sol popülizmin sınıf çatışması temelinde açıklamayı tercih etmiştir. İktidara gelişinden önce yaptığı bu açıklamaların ardından Syriza, yönetime geldikten sonra göçmenlere yönelik kurulan gözaltı noktalarını kapatmıştır (Nestoras, 2015, s. 15). Syriza'nın göçmen probleminde sol popülizmin sınıf çatışmasını söylemlerine etkili şekilde yansıttığı görülmektedir. Dolayısıyla Syriza'nın söylemlerindeki "biz", neo liberal sağa karşı mücadelede tüm demokratik sınıf-çalışan grup, iş arayışında olan işsizler, solcular ve göçmenler- gibi grupları kapsayan oldukça geniş bir sınıfı temsil etmektedir. (Markou, 2017, s. 61)

Syriza'nın vaat ettiği politikalar arasında büyük şirketler üzerindeki vergilendirmeyi artırmak, bankacılık sektörünü kamu kontrolü altına sokmak, Yunan toplumu ekonomik anlamda kendisini toparlayana dek borçların ödemesinin ertelenmesi, maaş kesintilerinin durdurulması gibi ekonomik anlamda oldukça önemli hedefler bulunmaktaydı. (Stavarakakis ve Katsambekis, 2014, s. 126) Syriza'nın parti politikalarında dile getirdiği bu etkili vaatlerini ne ölçüde gerçekleştirdiği konusu ise çok umut verici görünmemektedir. Nitekim parti, iktidara geldiğinden beri kemer sıkma politikaları ve ekonomik düzelme vaatleri vermiş olmasına rağmen, ülkedeki yaygın yolsuzluk ve vergilendirme başta olmak üzere çoğu konuda etkili ve planlı bir parti programına sahip olmadığı söylenebilir. Syriza Partisi, ekonomik problemlere bir çözüm getiremediği gibi, Yunan halkına vaat ettiği sosyal konulardaki iyileştirmede de başarısız olmuş; yeni iş alanları yaratmak, devlet tarafından sağlanan sosyal yardımlar gibi vaatleri karşılayamamıştır. (Mavrozacharakis, Kotroyannos ve Tzagkarakis, 2017, s. 50)

Syriza'nın vaatlerini gerçekleştirememesinin bir sebebi, söylemlerinin

gerçekleri değiştirememesi olabilir. Dolayısıyla Çıpras'ın seçim kampanyasında kullandığı söylem, bir yalan söyleme ve demagoji ustalığı olarak nitelendirilebilir. (Fischer, 2015) Tüm bu etmenler göz önünde bulundurulduğunda Syriza'nın başarısının "doğru zamanda doğru noktalara değinen söylemleri sayesinde" mümkün olduğu ortadadır.

Syriza ve Podemos'un Başarısızlığı

Tüm bu etkili ve vurucu söylemlerinin ardından, günümüzde Podemos ve Syriza'nın durumuna bakmak, sol popülizmin Avrupa'da ne durumda olduğunu görmek açısından da önemlidir. Öyle ki iki parti de önemli bir popülerlik kazandığı 2015'ten bu yana düşüş eğilimi göstermiştir. Öncelikle Syriza, 2015 yılında iktidara geldiği dönem itibarıyla, sol popülist duruşunu artırmış, söylemlerinde sıklıkla ekonomik problemlere işaret etmiştir. Zaten partinin ilk kez katılım sağladığı 2004 seçimlerinin ardından kısa sayılabilecek bir sürede iktidara gelmesi de kullandığı sol popülist söylemlerinin halkta karşılık bulmuş olmasındandır. Bununla birlikte yönetimi boyunca geçen süreçte görülmüştür ki parti, halka vaat ettiği ekonomik iyileştirmeyi gerçekleştirmekten uzak kalmış, yalnızca Yunanistan'da kronikleşmiş sorunların yüksek sesle dile getirilmesini sağlamıştır. Syriza'nın başarısız sayılabilecek yönetimi, 2019 yılındaki seçimlerde iktidarı Yeni Demokrasi partisi ve Miçotakis'e kaptırmış, 2023 seçimlerinde de sonuç değişmemiştir. AB ve ekonomik krize yönelik eleştirel söylemlerini sürdüren fakat bu konuda etkin bir tutum sergilemekten uzak bir görüntü çizen parti 2019 seçimlerinde %31'e gerilemiş, Mayıs 2023 seçimlerini ise daha büyük bir başarısızlıkla geçiren partinin oyu %17'de kalmıştır (NyTimes, 2019; AlJazeera, 2023). Başarısız geçen iki seçim sonucunda ise Çıpras, Syriza liderliğinden istifa etmiştir (Berberakis, 2023). Tüm bu süreç içerisinde bakıldığında gerek Çıpras'ın AB'nin kemer sıkma politikalarına ilişkin üçüncü Memorandumu kabul etmesi (AB ile anlaşma karşıtlığı), gerekse bu kemer sıkma politikalarının daha az acımasız oluşu (Ramalho, 2023), ülkenin ekonomik sıkıntılarını çözmeye yetmemiş, dolayısıyla 2012'den bu yana aşamalı bir yükseliş kaydeden partinin söylemsel dayanağının altını dolduramamış, tüm bu açılardan ise başarısız olmuştur.

Öte yandan İspanya'ya bakıldığında 2019 seçimlerini İspanyol İşçi Partisi %29'luk oy oranı ile birinci parti olmuş, Ocak 2020 itibarıyla ise Podemos ile bir koalisyon hükümeti kurulmuştur. Ne var ki, yükseliş trendini sürdüremeyen Podemos, 2019'da iki kez yinelenen seçimlerde Nisan'da %14, Kasım'da ise %12 olarak kısmen başarısız olmuştur. (Yıldırım, 2022, s. 552-553) Bu süreci izleyen dönemde ise parti lideri

Iglesias, 2021 Mayıs'ta Madrid yerel seçimlerini sağ partinin kazanmasının ardından görevlerinden çekilmiştir (BBC, 2021). Podemos'un ve koalisyon hükümetinin en yanlış stratejilerinden birisi ise, halk yaşam maliyeti krizinden muzdaripken orduya geniş bir kaynak ayırmak olmuştur. Öyle ki Haziran 2022'de NATO zirvesine ev sahipliği yapan İspanya, savunma bütçesini büyük oranda artırmayı kabul etmiştir (Solidarity, s. 2023). Tüm bu değerlendirmeler ışığında görülmektedir ki 2008 ekonomik krizi sonrası alevlenen sol popülist döngü, 2015 yılında zirveye ulaştıktan sonra Avrupa'da giderek zayıflamaya başlamış olup, bu süreçte ise sol popülist partilerin buldukları ülkelerdeki siyasi yapıda ana aktör olarak değil, daha ziyade koalisyon ortağı ya da muhalefetteki kenar partiler olarak kalmış olmalarıdır (Venizelos ve Stavrakakis, 2022: 297). Koalisyon ortağı olarak iktidara ortak olmayı başaran sınırlı sayıdaki örneklerde de, bu çalışmada Syriza ve Podemos özelinde incelendiği üzere vaat edilen ekonomik refahın getirilmesi ve eşitsizliğin giderilmesinde başarısız olması, sol popülizmin Avrupa'da düşüşe geçmesinin diğer önemli nedenidir.

Sonuç

Peki Podemos ve Syriza, söylemlerinin büyük kısmını oluşturan eşitsizliğin giderilmesini sağlayabilmiş midir? Yoksa ülkede yaşanan bu eşitsizliği, siyasal gücü elde etmek için kullanmış mıdır? Bu noktada Syriza ve Podemos'un buldukları ülkelerdeki rollerindeki farklılığa dikkat çekmek gerekmektedir. Nitekim Syriza, büyük ortak olarak iktidara gelmeyi başarmışken Podemos ise küçük koalisyon ortağı olabilmıştır (Venizelos ve Stavrakakis: 2022, s. 297). Podemos, kendisini demokratik derinleşme ve temizlenme projesi olarak tanıtırken, bir yandan da "audience democracy" teriminin bir örneği olarak görülebilir.⁵ Bunun sebepleri ise; karizmatik otoritenin parti üzerinde, performansın parti programı üzerinde, izleyicinin yeterlilik üzerinde yer alması (Rendueles ve Sola, 2018, s. 34). Yani diğer bir deyişle Podemos'un parti kuruluşu sırasında belirttiği amaçlarından başlıcası olarak yer alan; eşitsizliklerin giderilmesi ve demokrasinin güçlenmesi, parti icraatlerinde gereken yeri kaplamamış, başta Iglesias olmak üzere daha çok medya kısmına ağırlık verilerek parti ve parti programı ikinci planda bırakılmıştır.

Hatırlanacağı üzere Zakaria, demokrasi ve anayasal liberalizmin birleşiminin liberal demokrasiyi işaret ettiğini belirtmişti. Demokrasiyi eşit ve adil seçimler gibi kavramlarla tanımlarken, anayasal liberalizmi hukukun üstünlüğü, güçler ayrılığı, temel özgürlüklerin korunması ile

5 Audience democracy, genel olarak siyasette medyanın rolünü öne çıkaran bir kavramdır.

tanımlamıştı. Podemos'un parti olarak ortaya çıkışından seçimlere dek kullandığı söylemlerinde ise Zakaria'nın demokrasi kısmı ön planda olup, anayasal liberalizm kısmına neredeyse hiç değinmemesi dikkat çekici bir unsurdur. Dolayısıyla Podemos'un, toplumdaki eşitsizliğin giderilmesi ve gücün halka tekrar verilmesi gibi umut verici söylemleri, iktidarda belirli bir güce ulaşmak amacıyla kullandığı yorumunda bulunmak mümkündür. Nitekim Podemos; merkezileşme, kişisel liderlik, yukarıdan aşağıya doğru bir yönelim göstermekte iken; liberalizmle bağdaştırılabilecek direkt, kalabalık ve hiyerarşik olmayan katılım kültürü ile ters düşmektedir (Kiouпкиolis, 2016, s. 114).

Öte yandan Yunanistan'da tıpkı İspanya'da olduğu gibi demokrasiye geçişten günümüze dek iki partinin domine ettiği bir siyasal ortam bulunmaktadır. Liberal geleneğin çok partili mücadelesi ile paralel olmayan bu durum, siyasal hayatta partiler arası çekişme ve daha fazla demokratik bir düzen için mücadele yerine, partilerin kendi ideolojilerini kabul ettirmeleri için kullandıkları bir platform olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu nedenle de bu ülkelerde politika, çoğunluk (genellikle halk, ezilen olarak karşımıza çıkar) ve azınlık (yöneten, elit, ayrıcalıklı sınıf) arasındaki mücadele sahası olabilmektedir. Dolayısıyla İspanya ve Yunanistan gibi ülkelerde popülizmin güç kazanmasının temel sebebi, genellikle hükümetlerin ekonomik anlamdaki başarısızlık zamanlarında, halka verdikleri etkili ve ayrıştırıcı söylemleri kullanarak toplumu kutuplaştırmadaki başarılarıdır. Nitekim zaten ekonomik politikaların başarısızlıklarından muzdarip ve yönetime tepkili halk, bu partilerin söylemleri ile kısa zamanda partilere yakınlık duyabilmektedir.

Yunanistan'da popülist partiler doğru zamanda doğru noktalara değinmeyi başarmışlar, fakat uygulamaya geçildiğinde hayal kırıklığı yaratmışlardır. Nitekim uygulama aşamasında partilerin, söylemlerinde dile getirdikleri ekonomik düzelme, gücün tekrar halka geçmesi, yolsuzluğun önüne geçilmesi gibi vaatleri uygulayacak parti programını oluşturmada başarısız oldukları görülmüştür. Dolayısıyla İspanya ve Yunanistan'da popülist partiler, yönetimi ele geçirmek için halkın muzdarip olduğu konuları etkili şekilde kullanmışlardır. Diğer bir deyişle, halkın umut ve neşe gibi duygularını, zafer kazanma yolunda uyandırma yoluna gitmişlerdir. İspanya'da da, Yunanistan'da da halkın kutuplaştırılması, liberal demokratik bir ülkede tehlikeli olabilecek bir durum oluşturmaktadır. Nitekim iki parti de güce ulaşmak için halkı düşmanlaştırarak iki kutba bölme yoluna gitmişlerdir.

Liberal demokrasi, temel olarak yöneten ve yönetilen arasında tümünün

bireylerin iyiliğini öngören kurumsal ve diğer anlaşmalara dayalı bir sözleşmeye dayanır. Bu doğrultuda, devlet tarafsız kalır ve siyasal rantın karşısında olarak halka kamu hizmeti sunma amacındadır. Bu durum devlete meşruluk sağlarken gerek devlet, gerekse halk için siyaset iki taraf için de kazançlı bir duruma gelir. Popülizmin görüldüğü toplumlarda ise, bu durumun tersi mevcuttur. Siyaset daha çok partinin kazandığı, sıfır toplamı bir oyundur (Pappas, 2013, s. 43). Yunanistan'da Syriza'nın vaatlerini gerçekleştirememesi, İspanya'da Podemos'un koalisyon ortağı olarak benzer durumun olacağı öngörüldüğünde görülür ki, popülizm, ortaya çıktığı toplumlarda halka bir şey kazandırmaz. Popülist partiler gücü kazanma amacındadır ve kazandıklarında da halkın beklediği ekonomik iyileşme gerçekleşmez. Sonuçta halk kutuplaşmış ve öncesinde olduğu gibi elitin karşısında dezavantajlı olarak kalmaya devam eder.

Gerek Yunanistan'da gerekse İspanya'da popülist partilerin, her iki ülkenin içinde bulunduğu özellikle ekonomik sıkıntıları, eleştirilerinin başlıca noktasını oluşturmada ustaca kullandıkları, kısacası iktidara ulaşmak için söylemlerinin odağını oluşturdukları ortadadır. İktidara gelmeyi başaran Syriza örneğinde görüldüğü üzere parti, iktidara geldiğinden bu yana geçen süreçte, eleştirdiği ekonomik sorunlara tatmin edici çözümler getirmekte başarısız olmuş; vaat ettiği ekonomik iyileşme, yeni iş alanları yaratılmasına dair sözlerini uygulamaya koyamamıştır. Sol popülist partilerin buldukları ülkelerde karizmatik otorite, zamanla otoriter bir yönetim eğilimi göstermeye başlayabilir. Diğer taraftan ülkelerde otoriterlik eğilimi görülmeyip, popülist eğilimler sadece ekonomik temelli söylemler olarak da kalabilir. Bu durumda ise ülkelerde sol popülizmin etkisi olarak halk tabanında kutuplaşma görülecektir. Ekonomik iyileşme beklentileri karşılanmayan halk, ekonomik olarak avantajlı elitin karşısında dezavantajlı durumda kalmaya devam edecektir.

Syriza ve Podemos'un bu hızlı düşüşü, akıllara Avrupa'da sol popülizmin geleceğinin ne olacağı sorusunu getirmektedir. Görünen o ki 2012-2018 arasında sol popülizmin yakaladığı momentum, büyük oranda 2008 ekonomik krizinin bir yansıması olup, o dönem için halkın sıkıntılarının güçlü bir popülist söylem ile vurgulanması, takip eden seçimlerde bu partilerin buldukları ülkede oylarının hızla artmasını beraberinde getirmiştir. Ne var ki vaatlerin uygulanmaktan uzak olması ve geçen süreç içerisinde halkın beklentilerinin büyük oranda karşılıksız kalması, sol popülist partilerin hızla yakaladıkları momentumu aynı hızla kaybetmelerine neden olmuştur. Dikkat çeken bir diğer nokta ise sol popülizmin aksine Macaristan, Hollanda örneklerinde de görüldüğü üzere sağ popülizmin alevinin henüz sönmemiş olmasıdır. Dolayısıyla sağ popülizmin

ağırlığını sürdürdüğü Avrupa'da sol popülizmin etkinliğini kaybettiği, fakat yaşanan ekonomik problemlerden dolayı tekrar eski etkinliğine dönme olasılığının bulunduğu çalışmanın temel bulgularındandır. Podemos ve Syriza örnekleri, sol popülist partilerin başarılı olması için tek başına söylem gücünün ve karizmatik otoritenin yeterli olmadığını, aksine vaat edilen ekonomik toparlanmanın sağlanması için etkili ve planlı bir yönetimin gerekli olduğunu göstermesi açısından oldukça önemlidir. Öte yandan sol popülist partilerin, etkin ekonomi yönetimi yerine toplumun hassas noktalarına dokunarak ve popülist söylemleri kullanarak tüm bu süreci iktidara gelmek için bir araç olarak kullanma eğiliminde oldukları anlaşılmaktadır. Tüm bu noktalardan hareketle sol popülist partilerin aynı oranda hızlı yükseliş ve düşüş gösterdikleri, diğer bir deyişle "saman alevi gibi söndükleri" görülmektedir.

Sonuç olarak bakıldığında mevcut durumda sol popülizmin, sağ popülizm kadar etkin olmadığı, özellikle Avrupa bağlamında popülizmin sol aksisinin sağa kıyasla etkinliğini kaybettiği görülmektedir. Bununla birlikte, halihazırda bölge ülkelerinde birtakım ekonomik sıkıntıların devam ettiği de ortadadır. Dolayısıyla sol popülizmin Avrupa'da bir geleceğinin olmadığı çıkarımını yapmak doğru olmayacaktır. Geleceğe yönelik bir projeksiyon çizildiğinde şu an için kesin bir öngöründe bulunmak oldukça zordur, ancak mevcut bağlamlara bakıldığında sol popülizm, sağa kıyasla hızlı bir momentum yakalanan süreçteki gibi etkin değildir. Sonuç olarak Avrupa'daki ekonomik sıkıntılar devam ettiği sürece uluslararası sistemde sol popülizmin tekrar atağa kalktığı bir süreci görmek de olasıdır.

Ek Beyan / Declaration

Makalenin tüm süreçlerinde TESAM'ın araştırma ve yayın etiği ilkelerine uygun olarak hareket edilmiştir.

Bu çalışmada herhangi bir potansiyel çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Yazar bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

In all processes of the article, TESAM's research and publication ethics principles were followed.

There is no potential conflict of interest in this study.

The author declared that this study has received no financial support.

Kaynakça

Abts, K., and Rummens, S. (2007). Populism versus democracy. *Political Studies*, 55(2), 405-424.

Al Jazeera. (2023). New Democracy Party wins landslide victory in Greek elections. Access date: 08.12.2023, <https://www.aljazeera.com/news/2023/6/25/greece-votes-in-parliamentary-polls-for-second-time-in-five-weeks>.

Berberakis, S. (2023). Çıpras Partisinin liderliğinden Nazım Hikmet'in dizesiyle istifa etti. Access date: 27.07.2023, <https://www.bbc.com/turkce/articles/c2xky3enk62o>.

Canovan, M. (1999). Trust the people! Populism and the two faces of democracy. *Political Studies*, 47(1), 2-16.

Edles, L. D. (1998). *Symbol and ritual in the new Spain: The transition to democracy after Franco*. Cambridge University Press.

Errejón, Í., and Mouffe, C. (2016). *Podemos: In the name of the people*. London: Lawrence and Wishart Limited.

Fischer, L. (2015). From Papandreou to Tsipras. What can the history of Greek populism tell us about Syriza's election victory? Access date: 24.11.2022, <https://www.jacobinmag.com/2015/09/tsipras-syriza-pasok-papandreou-austerity-elections-populismpodemos/>.

García, G. L. (2016). A Spanish Yes, We Can! Against the two-party system: The development of political party Podemos. *Anali*, 13(1), 83-99.

Grigoriadis, I. N. (2018). Democratic transition and the rise of populist majoritarianism: Constitutional reform in Greece and Turkey. Palgrave Macmillan.

Huber, R. A., and Schimpf, C. H. (2017). On the distinct effects of left-wing and right-wing populism on democratic quality. *Politics and Governance*, 5(4), 146-165.

Kioupkiolis, A. (2016). Podemos: The ambiguous promises of left-wing populism in contemporary Spain. *Journal of Political Ideologies*, 21(2), 99-120.

Kioupkiolis, A., and Katsambekis, G. (2018). Radical Left Populism from the Margins to the Mainstream: A Comparison of Syriza and Podemos. In Ó. García Agustín and M. Briziarelli (Eds.), *Podemos and*

the New Political Cycle: Left-Wing Populism and Anti-Establishment Politics. Palgrave Macmillan.

Krastev, I. (2007). The Strange Death of the Liberal Consensus. *Journal of Democracy*, 18(4), 56-63.

Markou, G. (2017). The Rise of Inclusionary Populism in Europe: The Case of SYRIZA. *Contemporary Southeastern Europe*, 4(1), 54-71.

Martín, I., and Urquizu-Sancho, I. (2012). The 2011 General Election in Spain: The Collapse of the Socialist Party. *South European Society and Politics*, 17(2), 347-363.

Mavrogordatos, G. (1984). The Greek Party System: A Case of Polarized but Limited Pluralism. *West European Politics*, 7(4), 156-169.

Mavrozacharakis, E., Kotroyannos, D., and Tzagkarakis, S. I. (2017). Mediterranean Left-Wing Populism: The Case of SYRIZA. *European Quarterly of Political Attitudes and Mentalities*, 6(2), 40-54.

Medina, I., and Correa, P. (2016). The 2015 Spanish election: The Times They are A'changing. *Regional & Federal Studies*, 26, 407-417.

Moffitt, B. (2017). Liberal Illiberalism? The Reshaping of the Contemporary Populist Radical Right in Northern Europe. *Politics and Governance*, 5(4), 112-122.

Mouffe, C. (2000). *The Democratic Paradox*. London: Verso.

Mudde, C. (2004). The Populist Zeitgeist. *Government and Opposition*, 39(4), 541-563.

Mudde, C. (2017). *Syriza: The Failure of the Populist Promise*. Palgrave Macmillan.

Müller, J. W. (2000). *Popülizm Nedir (Onur Yıldız, Trans.)*. İstanbul: İletişim Yayıncılık.

Müller, J. W. (2014). The People Must be Extracted from within the People: Reflections on Populism. *Constellations*, 21(4), 483-493.

Nestoras, A. A. (2015). The Gatekeeper's Gambit: SYRIZA, Left Populism and the European Migration Crisis. *Institute of European Democrats, Working Paper*.

Özdemir, C. O. (2017). Öfkeden Umuda: İspanya'da Popülist Siyaset ve

Podemos. *Mülkiye Dergisi*, 41(1).

Pappas, T. S. (1998). *Making Party Democracy in Greece*. Palgrave Macmillan.

Pappas, T. S. (2013a). Populist Democracies: Post Authoritarian Greece and Post Communist Hungary. *Government and Opposition*, 49(1), 1-23.

Pappas, T. S. (2013b). Why Greece Failed. *Journal of Democracy*, 24(2), 31-45.

Pappas, T. S. (2014). *Populism and Crisis Politics in Greece*. Palgrave Macmillan.

Powell, C. (2016). Revisiting Spain's transition to Democracy. In S. Florensa (Ed.), *Building Democracies In The Light Of International Experiences: A Critical And Demanding Challenge For The Arab World*. Barcelona: Institut Europeu de la Mediterrània.

Ramalho, T. M. (2023). Podemos and Syriza, The End of an Era? Access date: 08.12.2023, <https://www.greeneuropeanjournal.eu/podemos-and-syriza-the-end-of-an-era/>.

Rendueles, C., and Sola, J. (2018). The Rise of Podemos: Promises, Constraints, and Dilemmas. In Ó. García Agustín and M. Briziarelli (Eds.), *Podemos and the New Political Cycle: Left-Wing Populism and Anti-Establishment Politics*. Palgrave Macmillan.

Stavrakakis, Y., and Katsambekis, G. (2014). Left-wing Populism in the European Periphery: The Case of SYRIZA. *Journal of Political Ideologies*, 19(2), 119-142.

Stavis-Gridneff, M. (2019). Greek Elections: Prime Minister Loses Re-Election to Center Right. Retrieved from <https://www.nytimes.com/2019/07/07/world/europe/greek-elections-results.html>.

Urbinati, N. (1998). Democracy and Populism. *Constellations*, 5(1), 110-124.

Venizelos, G., and Stavrakakis, Y. (2022). Bound to Fail?: Assessing Contemporary Left Populism. *Constellations*, 30(3), 290-308.

Weber, M. (1946). *From Max Weber: Essays in Sociology* (H.H. Gerth and C. Wright Mills, Trans.). New York: Oxford University Press.

Yıldırım, Y. (2022). Avrupa'da Sol Popülizmin İktidar Deneyimi: Syriza ve Podemos. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 77(3), 537-557.

Yılmaz, Z. (2017). Popülizm, halk ve demokrasi: Temsili demokrasinin

Açmazları ve Radikal Demokratik Bir Popülizmin İmkânları. *Mülkiye Dergisi*, 41(1), 33-66.

Zakaria, F. (1996). The rise of illiberal democracy. *Foreign Affairs*, 76(6).